

Ispitni katalog za državnu maturu
u školskoj godini 2013./2014.

LATINSKI
JEZIK
OSNOVNA RAZINA

Sadržaj

Uvod	5
1. Područja ispitivanja	5
2. Obrazovni ishodi	5
3. Struktura ispita	7
3.1. Uvodni dio – nevezani zadatci	7
3.2. Proza – zadatci vezani uz prozni tekst	8
4. Tehnički opis ispita	9
4.1. Trajanje ispita	9
4.2. Izgled ispita i način rješavanja	9
4.3. Pribor	9
5. Opis bodovanja	9
5.1. Vrjednovanje prve ispitne cjeline	9
5.2. Vrjednovanje druge ispitne cjeline	9
6. Primjeri zadataka s detaljnim pojašnjenjem	10
6.1. Primjer zadataka višestrukoga izbora	10
6.2. Primjer zadataka dopunjavanja	10
6.3. Primjer zadataka kratkoga odgovora	11
7. Priprema za ispit	12
8. Dodatci	12
8.1. Predmetne cjeline koje se ispituju	12
8.2. Propisani minimalni vokabular za školsku godinu 2013./2014.....	14
8.2.1. Popis ostalih riječi čije značenje treba znati	24
8.3. Popis odabranih izrjeka i poslovica	25
8.4. Popis odabranih kratica	27

Uvod

Latinski jezik je na državnoj maturi izborni predmet, a učenici klasičnih gimnazija mogu, prema osobnom izboru, kao obvezni ispit državne mature umjesto ispita iz stranog jezika polagati ispit iz Latinskog ili Grčkog jezika. Ispitni katalog za državnu maturu iz Latinskoga jezika temeljni je dokument ispita kojim se jasno opisuje što će se i kako ispitivati na državnoj maturi iz ovoga predmeta u školskoj godini 2013./2014.

Ispitni katalog sadrži sve potrebne informacije i detaljna pojašnjenja o obliku i sadržaju ispita. Njime se jasno određuje što se od pristupnika očekuje na ispitu. Ispitni katalog uskladen je s odobrenim dvogodišnjim Nastavnim planom i programom¹ iz Latinskoga jezika u općim, jezičnim i prirodoslovno-matematičkim gimnazijama.

Ispitni katalog sadrži ova poglavlja:

1. Područja ispitivanja
2. Obrazovni ishodi
3. Struktura ispita
4. Tehnički opis ispita
5. Opis bodovanja
6. Primjeri zadataka s detaljnim pojašnjenjem
7. Priprema za ispit.

U prvome i drugome poglavlju čitatelj može naći odgovor na pitanje *što se ispituje*.

U prvome su poglavlju navedena područja ispitivanja, odnosno ključne vještine iz ovoga predmeta koje se ispituju ovim ispitom. U drugome je poglavlju, kroz konkretnе opise onoga što pristupnik treba znati, razumjeti i moći učiniti, pojašnjen način na koji će se navedena znanja i vještine provjeravati.

Treće, četvrto i peto poglavlje odgovaraju na pitanje *kako se ispituje*, a u njima su pojašnjeni struktura i oblik ispita, vrste zadataka te način provedbe i vrjednovanja pojedinih zadataka i ispitnih cjelina.

Šesto poglavlje sadrži primjere svih tipova zadataka.

Sedmo poglavlje odgovara na pitanje *kako se pripremiti* za ispit. U tom su poglavlju savjeti koji pristupnicima pomažu u pripremi ispita. Dodatci su priloženi s istom svrhom.

1. Područja ispitivanja

Ispitom iz Latinskoga jezika na osnovnoj razini provjeravaju se ova ključna znanja i vještine:

- razumijevanje izvornoga teksta pisanih latinskim jezikom
- ovlađanost gramatičkim strukturama latinskoga jezika
- poznavanje osnovnoga vokabulara
- poznavanje civilizacijske pozadine latinskoga jezika (rimске kulture i civilizacije te njezinih tekovina).

2. Obrazovni ishodi

U ovome su poglavlju za svako područje ispitivanja određeni obrazovni ishodi, odnosno konkretni opisi onoga što pristupnik mora znati, razumjeti i moći učiniti kako bi postigao uspjeh na ispitu.

Razumijevanje izvornoga teksta pisanih latinskim jezikom podrazumijeva da pristupnik zna, odnosno može:

- prepoznati, identificirati, razlikovati i povezati gramatičke strukture u tekstu
- razlikovati odnose unutar rečenice
- prepoznati poruku i razumjeti sadržaj teksta

¹ Glasnik Ministarstva kulture i prosvjete, broj 1, Školske novine, Zagreb, 1994.

- prevesti tekst s pomoću komentara.
- Ovladanost gramatičkim oblicima i strukturama podrazumijeva da pristupnik zna, odnosno može:
- prepoznati i razlikovati klasični i tradicionalni izgovor
  - primijeniti pravila naglašavanja riječi
  - prepoznati i primijeniti osnove morfologije te prevesti i navesti tražene oblike:
    - imenice (pravilne i češće iznimke)
    - pridjeve (pravilnu i nepravilnu komparaciju)
    - zamjenice (osobne, povratne, posvojne, povratno-posvojnu, pokazne, odnosne, upitne i neodređene)
    - zamjeničke pridjeve
    - brojeve (glavne i redne)
    - glagole (oblike prezentske, perfektne i participske osnove, verba deponentia i semideponentia, verba anomala – *esse, possum, prosum, fero, eo, volo, nolo, malo*)
    - priloge (komparaciju)
  - prepoznati i odrediti strukturu rečenice
    - funkcije riječi i njihove odnose
    - razliku u strukturi aktivne i pasivne rečenice
  - vladati sintaksom glagola
    - prepoznati i prevesti konstrukcije – Acl, Ncl, perifrastičnu konjugaciju aktivnu i pasivnu te ablativ absolutni
    - prepoznati i prevesti glagolska imena – gerund, gerundiv
    - prevesti konjunktiv u nezavisnim rečenicama
  - vladati sintaksom zavisne rečenice
    - prepoznati upitne, namjerne, vremenske, uzročne, posljedične, pogodbene, dopusne i odnosne rečenice.

Poznavanje osnovnoga vokabulara podrazumijeva da pristupnik zna, odnosno može:

- prevesti (navesti značenje) riječi iz propisanoga vokabulara
  - prevesti (navesti značenje) riječi koje proizlaze iz propisanoga vokabulara
  - prepoznati, razlikovati te navesti sinonime i antonime riječi
  - prepoznati etimologiju riječi
  - uočiti latinski korijen u suvremenoj riječi.
- Poznavanje rimske kulture i civilizacije podrazumijeva da pristupnik zna, odnosno može:
- navesti i opisati civilizacijske okolnosti povezane sa sadržajem književnoga teksta i okolnosti u kojima je tekst nastao te prepoznati i navesti poznate sentencije autora
  - navesti i opisati najvažnije likove iz rimske mitologije te legende iz rimske povijesti
  - prepoznati, navesti i opisati obilježja rimske svakodnevice (obitelj, odjeća, obrazovanje, običaji, zanimanja, stanovanje, kalendar, imena i njihove kratice, npr. Cn. za Gnaeus)
  - prepoznati, navesti i opisati rimsko naslijeđe (tragove antike nakon pada Carstva, odabrane izrijeke i poslovice te ostale kratice, npr. P.S. za post scriptum)
  - prepoznati i navesti obilježja rimske političke i kulturne povijesti (npr., obilježja arhitekture i umjetnosti)
  - navesti termine i pojmove koji proizlaze iz civilizacijskih sadržaja (npr., atrij, Kalende, konzul...) te njihov rječnički oblik.

3. Struktura ispita

Ispit iz Latinskoga jezika na osnovnoj razini sastoji se od dviju cjelina.

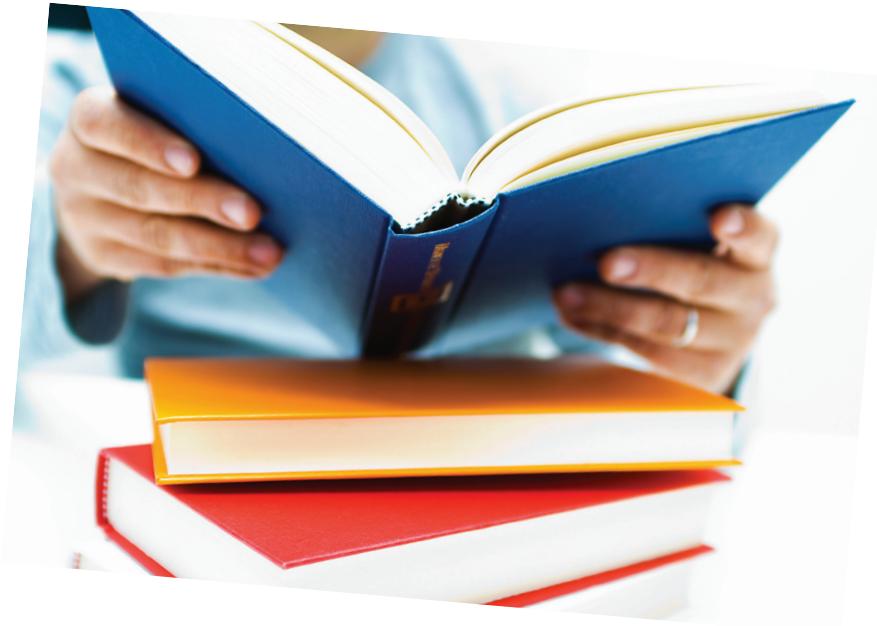
U tekstu koji slijedi detaljno je opisana struktura svake ispitne cjeline.

3.1. Uvodni dio – nevezani zadatci

Prvi dio ispita čini 20 zadataka koji međusobno nisu povezani. Od toga je 10 gramatičkih zadataka, 5 zadataka iz vokabulara te preostalih 5 iz kulture i civilizacije.

Svi gramatički zadatci proizlaze iz neke rečenice na latinskom jeziku. Zadataci mogu biti zadani na latinskom ili hrvatskom jeziku s ponuđenim odgovorima na istim jezicima. Zadataci koji su zadani na hrvatskom jeziku podrazumijevaju uporabu i razumijevanje uobičajene latinske terminologije (npr., *singular*) i kratica (npr., *konj. plpf. akt.; Acl*).

Struktura prve ispitne cjeline prikazana je u tablici 1.

Tablica 1. Struktura prve ispitne cjeline

PODRUČJE ISPITIVANJA	BROJ ZADATAKA	VRSTA ZADATAKA	BODOVI PO ZADATKU	UKUPNI BROJ BODOVA
gramatika	10	5 zadataka višestrukoga izbora, 5 zadataka dopunjavanja ili kratkoga odgovora	2	20
vokabular	5	5 zadataka dopunjavanja ili kratkoga odgovora	1	5
kultura i civilizacija	5	5 zadataka višestrukoga izbora	1	5

3.2. Proza – zadatci vezani uz prozni tekst

Drugi dio ispita čini lakši izvorni prozni tekst dužine do 10 redaka, ovisno o procijenjenoj težini. Uz taj tekst vezano je 30 zadataka. Od toga je 15 zadataka iz razumijevanja teksta, 5 zadataka iz gramatike, 3 zadataka iz vokabulara i 7 zadataka iz kulture i civilizacije.

Struktura druge ispitne cjeline prikazana je u tablici 2.

Tablica 2. Struktura druge ispitne cjeline

PODRUČJE ISPITIVANJA	BROJ ZADATAKA	VRSTA ZADATAKA	BODOVI PO ZADATKU	UKUPNI BROJ BODOVA
razumijevanje teksta	15	4 zadatka dopunjavanja ili kratkoga odgovora, 11 zadataka višestrukoga izbora	3	45
gramatika	5	5 zadataka dopunjavanja ili kratkoga odgovora	2	10
vokabular	3	3 zadatka dopunjavanja ili kratkoga odgovora	1	3
kultura i civilizacija	7	4 zadatka višestrukoga izbora, 3 zadatka dopunjavanja ili kratkoga odgovora	1	7

4. Tehnički opis ispita

4.1. Trajanje ispita

Ispit iz Latinskoga jezika na osnovnoj razini je pisani i traje ukupno **100 minuta** bez prekida.

Pristupnik sam raspoređuje zadano vrijeme i nije vremenski ograničen tijekom rješavanja pojedinih dijelova ispita. Za vrijeme trajanja ispita pristupnik ne smije napuštati prostoriju.

4.2. Izgled ispita i način rješavanja

Pristupnici dobivaju sigurnosnu vrećicu u kojoj je *ispitna knjižica* i *list za odgovore*. Od pristupnika se očekuje da pozorno pročitaju upute koje će slijediti tijekom rješavanja ispita. Dodatno, uz svaku vrstu zadatka priložena je uputa za rješavanje. Čitanje ovih uputa je bitno jer je u njima naznačen i način obilježavanja točnih odgovora.

Zadatke višestrukoga izbora pristupnici rješavaju obilježavanjem slova točnoga odgovora. Slova točnih odgovora obilježavaju se znakom X. Ako pristupnik obilježi više od navedenoga broja, zadatak će se bodovati s 0 (nula) bodova bez obzira na to što je među njima obilježen i točan odgovor.

Zadatke dopunjavanja i zadatke kratkoga odgovora pristupnici rješavaju upisivanjem točnoga odgovora na predviđeno mjesto koje je naznačeno u uputi. Prostor s naznačenim brojem bodova popunjava ocjenjivač.

4.3. Pribor

Tijekom pisanja ispita iz Latinskoga jezika dopušteno je rabiti kemijsku olovku plave ili crne boje.

Pristupnici ne smiju rabiti rječnike, gramatičke sažetke ni ostala pomagala. Nije dopuštena uporaba tehničkih pomagala. Tijekom trajanja ispita nije dopušteno napuštanje prostorije u kojoj se provodi ispit.

5. Opis bodovanja

Uspješnim rješavanjem ispita pristupnik može ostvariti ukupno **95** bodova.

5.1. Vrijednovanje prve ispitne cjeline

Bodovi: Točan odgovor za gramatičke zadatke donosi dva boda, a za zadatke iz vokabulara, kulture i civilizacije jedan bod.

Ukupni broj bodova: 30

5.2. Vrijednovanje druge ispitne cjeline

Bodovi: Točni odgovori iz razumijevanja teksta donose tri boda, iz gramatike dva, a iz vokabulara i kulture i civilizacije jedan bod.

Ukupni broj bodova: 65

6. Primjeri zadatka s detaljnim pojašnjenjem

U ovome su poglavlju primjeri zadatka. Uz svaki primjer zadatka ponuđen je opis te vrste zadatka, točan odgovor, obrazovni ishod koji se tim konkretnim zadatkom ispituje te način bodovanja.

6.1. Primjer zadatka višestrukoga izbora

Zadatak višestrukoga izbora sastoji se od **upute** (u kojoj je opisan način rješavanja zadatka i koja je zajednička za sve zadatke toga tipa u nizu), **osnove** (pitanja) te **četiriju ponuđenih odgovora** od kojih je jedan točan.

U sljedećem zadatku od više ponuđenih odgovora samo je jedan točan.

Točan odgovor morate označiti znakom X na listu za odgovore.

Acca Larentia Faustuli est:

- A. mater
- B. soror
- C. uxor
- D. puella

TOČAN ODGOVOR: C

OBRAZOVNI ISHOD: prepoznati poruku i razumjeti sadržaj teksta

BODOVANJE: 3 boda – točan odgovor

0 bodova – netočan odgovor, izostanak odgovora ili ako je obilježeno više odgovora

6.2. Primjer zadatka dopunjavanja

U zadatku dopunjavanja pristupnik treba dovršiti zadani rečenicu upisivanjem pojma koji nedostaje na predviđeno mjesto. U pridruženoj uputi naznačen je način rješavanja zadatka.

U sljedećem zadatku dopunite zadani rečenicu upisivanjem sadržaja koji nedostaje.

Odgovor upišite samo na predviđeno mjesto u ispitnoj knjižici.

Ne popunjavajte prostor za bodovanje.

Qui sidera spectat, non negat deum esse.

Podcrtana riječ u rečenici po funkciji je _____.

TOČAN ODGOVOR: direktni objekt

OBRAZOVNI ISHOD: prepoznati, odrediti strukturu rečenice (funkcije riječi i njihove odnose; razliku u strukturi aktivne i pasivne rečenice)

BODOVANJE: 2 boda – točan odgovor

0 bodova – netočan odgovor ili izostanak odgovora

6.3. Primjer zadatka kratkoga odgovora

U zadatku kratkoga odgovora pristupnik treba odgovoriti riječju ili jednostavnom rečenicom. Odgovor treba upisati na predviđeno mjesto. U uputi je naznačen način rješavanja zadatka.

U sljedećem zadatku odgovorite kratkim odgovorom (rijecu ili s nekoliko rijeci).

Odgovor upišite samo na predviđeno mjesto u ispitnoj knjižici.

Ne popunjavajte prostor za bodovanje.

Napišite na latinskom jeziku punim riječima kraticu S.P.Q.R.

TOČAN ODGOVOR: Senatus populusque Romanus

OBRAZOVNI ISHOD: prepoznati, navesti i opisati rimske naslike (npr., tragove antike nakon pada Carstva, odabrane izreke i poslovice i ostale kratice)

BODOVANJE: 1 bod – točan odgovor

0 bodova – netočan odgovor ili izostanak odgovora

7. Priprema za ispit

Nastavnik treba pripremiti pristupnika da u što kraćem vremenu i uz što manju uporabu rječnika razumije i prevede zadani tekst, da prepoznae gramatičke oblike i strukturu rečenice, da vlasta propisanim vokabularom i da razumije civilizacijski kontekst.

Pristupnik treba tijekom školovanja svaldati gramatičke i civilizacijske sadržaje te usvojiti vokabular učestalim ponavljanjem riječi. Za usvajanje gramatičkih sadržaja preporučuje se izradba paradigmi, uvježbavanje oblika višestrukim i redovitim ponavljanjem te rješavanjem različitih zadataka. Za stjecanje vještina razumijevanja, analize i prevođenja nepoznatih tekstova preporučuje se redoviti samostalni rad na tekstu. To podrazumijeva pronalaženje nepoznatih riječi u rječniku, vođenje vlastitoga rječnika, određivanje funkcije svakoj pojedinoj riječi u rečenici te na kraju prevođenje teksta na hrvatski jezik. Za usvajanje i razumijevanje civilizacijskih sadržaja preporučuje se čitanje lektire (odlomci klasičnih tekstova u prijevodu), proučavanje priručnika iz mitologije i povijesti, gledanje dokumentarnih i igralih filmova koji se bave antičkom tematikom, posjećivanje zbirk i muzeja koji čuvaju antičku baštinu te posjeti antičkim lokalitetima u najbližoj okolini. Ako se pristupnik služi internetom, savjetuje se provjera valjanosti podataka.

Pristupnici se mogu pripremati za državnu maturu iz Latinskoga jezika uporabom udžbenika i priručnika odobrenih od *Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa*, a to su:

- ORBIS ROMANUS 1, udžbenik za početno učenje latinskog jezika u osnovnoj školi i gimnaziji, Damir Salopek, Zlatko Šešelj, Dubravko Škiljan
- ELEMENTA LATINA, udžbenik, Osnove latinskog jezika za 1. i 2. razred gimnazije, Oton Gorski, Veljko Gortan, Pavao Pauš

- LINGuae LATINAE ELEMENTA, udžbenik latinskog jezika za gimnazije, 1. i 2. godina učenja, Jadranka Bagarić
- LINGuae LATINAE ELEMENTA, radna bilježnica uz udžbenik latinskog jezika, 1. i 2. godina učenja, Jadranka Bagarić
- HEREDITAS LINGuae LATINAE, čitanka, udžbenik latinskog jezika za 1. i 2. razred gimnazije, 1. i 2. godina učenja, Zvonimir Milanović
- HEREDITAS LINGuae LATINAE, radna bilježnica latinskog jezika za 1. i 2. razred gimnazije, 1. i 2. godina učenja, Zvonimir Milanović.

Pristupnici se za državnu maturu također mogu pripremati na svim dostupnim tekstovima na latinskom jeziku. Izvorni latinski tekstovi dostupni su na www.thelatinlibrary.com ili www.fh-augsburg.de/~harsch/augustana.html.

8. Dodatci

8.1. Predmetne cjeline koje se ispituju

Uz svaku je predmetnu cjelinu u zagradi definirano što će se ispituвати на državnoj maturi.

GRAMATIČKI SADRŽAJI

a) fonologija

- izgovor (klasični i tradicionalni)
- naglasak

b) morfologija

nomina

- imenice (pravilne i samo češće iznimke)
- pridjevi (samo pravilna i nepravilna komparacija)

- zamjenice (osobne, povratna, posvojne, povratno-posvojna, pokazne, odnosne, upitne, neodređene)
- zamjenički pridjevi
- brojevi (glavni i redni)

verba

- oblici prezentske osnove
- oblici perfektne osnove
- oblici participske osnove
- verba deponentia i semideponentia
- verba anomala (esse; possum; prosum; fero; eo; volo, nolo, malo)

adverbia

- prilozi (komparacija)

c) sintaksa

struktura rečenice

- funkcije riječi u rečenici i njihovi odnosi; aktivna i pasivna rečenica

sintaksa glagola

- konstrukcije (Acl, Ncl, perifrastična konjugacija aktivna, perifrastična konjugacija pasivna, ablativ apsolutni)
- glagolska imena (gerundiv, gerund)
- uporaba načina u nezavisnim rečenicama (samo u prijevodu)

sintaksa rečenice

- nezavisna i zavisne (upitne, namjerne, vremenske, uzročne, posljedične, pogodbene, dopusne, odnosne) – samo u prijevodu

VOKABULAR

- poznavanje rječničkoga oblika riječi
- poznavanje značenja riječi (sinonimi i antonimi)
- poznavanje etimologije

KULTURA I CIVILIZACIJA

- rimska mitologija i legende iz rimske povijesti
- rimska povijest (politička, kulturna)
- rimska svakodnevica (obitelj, odjeća, obrazovanje, običaji, zanimanja, stanovanje, kalendar, imena i njihove kratice)
- rimsko naslijedje (tragovi antike nakon pada Carstva, izrjeke, poslovice, kratice)

8.2. Propisani minimalni vokabular za školsku godinu 2013./2014.

Minimalni propisani vokabular pomaže pristupniku da usmjeri pažnju na rječnički fond za koji se podrazumijeva da ga je tijekom dvogodišnjega školovanja usvojio. Riječi propisane ovim popisom ne će se komentirati. Sve riječi izvan ovoga popisa, koje se pojave u tekstovima na ispitima, bit će komentirane.

A

abdico, 1. odreći se čega
 accipio, 3., -cepi, -ceptum primiti
 accuso, 1. optužiti
 acer, acris, acre oštar
 acies, -ei, f. bojni red, bitka
 adiupo, 1., -iubi, -iutum pomagati
 admiratio, -onis, f. divljenje
 adoptio, -onis, f. posvojenje
 adulescens, -ntis, m. mladić
 aedes, -is, f. kuća, hram
 aedificium, -ii, n. građevina
 aedifico, 1. graditi
 aër, aëris, m. zrak
 aes, aeris, n. mqed, bakar
 aestas, -atis, f. ljeto
 aetas, -atis, f. doba, razdoblje
 aeternus, 3 vječan
 ager, agri, m. polje
 aggredior, 3. aggressus sum napasti
 ago, 3., egi, actum raditi
 agricola, -ae, m. zemljoradnik
 alibi drugdje
 alienus, 3 tuđ
 alo, 3., alui, altum hraniti, odgajati
 amica, -ae, f. prijateljica
 amicitia, -ae, f. prijateljstvo

amicus, -i, m. prijatelj
 amo, 1. voljeti
 amor, -oris, m. ljubav
 anima, -ae, f. duša
 animal, -alis, n. životinja
 animus, -i, m. duh
 annus, -i, m. godina
 antiquus, 3 star, drevan
 aperio, 4., -rui, -rtum otvoriti, učiniti pristupačnim
 aperte otvoreno
 appello, 1. (+ak.) nazivati (nekoga nečim)
 aqua, -ae, f. voda
 ara, -ae, f. žrtvenik
 arbitrium, -ii, n. sud, odluka
 arbor, -oris, f. drvo
 argenteus, 3 srebrni
 arma, -orum, n. oružje
 ars, artis, f. umjetnost
 ater, atra, atrum crn
 auctoritas, -atis, f. ugled, nagovaranje
 audacia, -ae, f. odvažnost, hrabrost
 audax, -acis smion, odvažan
 audio, 4. čuti
 augeo, 2., auxi, auctum uvećati, obogatiti
 aura, -ae, f. zrak
 aureus, 3 zlatan
 auris, -is, f. uho
 aurora, -ae, f. zora
 aurum, -i, n. zlato
 autumnus, -i, m. jesen
 auxilium, -ii, n. pomoć
 avaritia, -ae, f. lakovost, pohlepa

B

barba, -ae, f. brada
 barbarus, -i, m. barbar
 beatus, 3 blažen

bellicosus, 3 ratoboran
 bello, 1. ratovati
 bellum, -i, n. rat
 bene dobro
 benignus, 3 dobroćudan
 brevis, -e kratak

C

cado, 3., cecidi, casum pasti
 caedo, 3., cecidi, caesum sjeći, ubiti
 calceus, -i, m. cipela, čizmica
 campus, -i, m. polje
 candidus, 3 bijel
 canis, -is, m. pas
 cano, 3., cecini, cantatum pjevati
 canto, 1. pjevati
 capillus, -i, m. kosa, vlas
 capio, 3., cepi, captum uzeti, osvojiti
 caput, -itis, n. glava
 carmen, -inis, n. pjesma
 carus, 3 drag
 castra, -orum, n. tabor, utvrda
 casu slučajno
 casus, -us, m. pad, padež, slučaj
 causa, -ae, f. uzrok, razlog, predmet
 cedo, 3., cessi, cessum ići, odlaziti; (+dat.) uzmicati
 celeber, -bris, -bre slavan
 celebro, 1. slaviti
 celer, -eris, -ere brz
 cena, -ae, f. večera
 certamen, -inis, n. natjecanje, borba
 certus, 3 siguran, određen, pouzdan
 ceteri, -ae, -a drugi, ostali
 charta, -ae, f. papir
 cibus, -i, m. hrana
 circulus, -i, m. krug, društvo
 civilis, -e građanski

civis, -is, m. građanin
 civitas, -atis, f. grad, država
 clamo, 1. vikati
 clarus, 3 slavan, jasan
 classis, -is, f. mornarica, razred
 claudio, 3., clausi, clausum zatvoriti, zakloniti
 clipeus, -i, m. štit
 clivus, -i, m. brežuljak
 cognosco, 3., -novi, -nitum spoznati
 cogo, 3., coëgi, coactum skupiti, prisiliti
 collum, -i, n. vrat
 colo, 3., colui, cultum štovati, obrađivati
 coma, -ae, f. kosa
 communis, -e zajednički
 compello, 3. -puli, -pulsum natjerati
 concordia, -ae, f. sloga
 condo, 3., -didi, -ditum osnovati, skrivati
 coniugium, -ii, n. brak
 coniux, -ugis, f. supruga
 conservo, 1. sačuvati, spasiti
 consilium, -ii, n. odluka, savjet
 construo, 3., -struxi, -structum sagraditi, napraviti
 consuetudo, -inis, f. navika, običaj
 consul, -ulis, m. konzul
 contio, -onis, f. skupština
 convenio, 4., -veni, -ventum skupiti se
 copia, -ae, f. obilje
 cor, cordis, n. srce
 cornu, -us, n. rog
 corpus, -oris, n. tijelo
 corrumpo, 3., -rupi, -ruptum uništavati, potkupiti
 cotidianus, 3 svakidašnji
 cotidie svakodnevno
 cras sutra
 credo, 3., -didi, -ditum vjerovati
 cremo, 1. paliti
 creo, 1. stvarati
 cresco, 3., crevi, cretum rasti

crimen, -inis, n. zločin, zlodjelo
 cubiculum, -i, n. spavaonica
 culmen, -inis, n. vrh
 cultus, -us, m. obrazovanje, nošnja
 cupidus, -inis, f. želja
 cupio, 3., -ivi (-ii), -itum željeti
 cur zašto
 cura, -ae, f. briga
 curo, 1. liječiti, brinuti se
 curro, 3., cucurri, cursum trčati
 cursus, -us, m. tijek
 custos, -odis, m./f. stražar, čuvar

D

de (+abl.) o, od, sa
 dea, -ae, f. božica
 debeo, 2., -ui, -itum morati
 decerno, 3., -crevi, -cretum odlučiti
 decet, 2., decuit dolikuje
 declaro, 1. razjasniti, proglašiti
 decretum, -i, n. odluka
 defendo, 3., -fendi, -fenum braniti
 delecto, 1. razveseliti
 deleo, 2., -evi, -etum razoriti
 dens, dentis, m. zub
 depono, 3., -posui, -positum odlagati
 desidero, 1. željeti
 deus, -i, m. bog
 dexter, -t(e)ra, -t(e)rum desni
 dico, 3., dixi, dictum govoriti, reći
 dictator, -oris, m. diktator
 dies, -ei, m./f. dan, rok
 digitus, -i, m. prst
 dignitas, -atis, f. dostojanstvo
 dignus, 3 dostojan
 diligens, -ntis marljiv
 disciplina, -ae, f. red

discipulus, -i, m. učenik
 disco, 3., didici učiti
 diu dugo
 diversus, 3 različit
 dives, -itis bogat
 divido, 3., -visi, -visum dijeliti
 dividuus, 3 razdijeljen
 divitiae, -arum, f. bogatstvo
 divus, 3 božanski
 do, 1., dedi, datum davati, dati
 doceo, 2., -ui, -tum poučavati
 dolor, -oris, m. bol, žalost, nevolja
 dolus, -i, m. lukavstvo
 dominus, -i, m. gospodar
 dono, 1. darivati
 donum, -i, n. dar
 dormio, 4. spavati
 dubito, 1. sumnjati
 dubium, -ii, n. sumnja
 duco, 3., duxi, ductum voditi
 dulcis, -e sladak
 dux, ducis, m. vojskovođa

E

educo, 1. odgajati
 egens, -entis siromašan
 epistula, -ae, f. pismo
 eques, -itis, m. konjanik, vitez
 equus, -i, m. konj
 erro, 1. lutati, grijesiti
 error, -oris, m. pogreška
 etiam i, također
 exemplar, -aris, n. primjer, uzor
 exerceo, 2., -cui, citum vježbati, baviti se (+ak.)
 exercitatio, -onis, f. vježba
 exercitus, -us, m. vojska
 exigo, 3. ēgi, actum protjerati, zahtijevati

existimo, 1. smatrati, misliti
 exitium, -ii, n. propast
 exitus, -us, m. izlazak, smrt, svršetak
 expello, 3., -puli, -pulsum otjerati
 exterus, 3 vanjski

F

fabula, -ae, f. priča
 facio, 3., feci, factum činiti, raditi
 fama, -ae, f. glasina
 fames, -is, f. glad
 familia, -ae, f. obitelj
 famosus, 3 glasovit, slavan
 fatalis, -e sudbonosan
 fatum, -i, n. sudbina, udes
 felicitas, -atis, f. sreća
 felix, -cis sretan
 femina, -ae, f. žena
 fenestra, -ae, f. prozor
 fera, -ae, f. zvijer
 fere gotovo
 ferreus, 3 željezan
 ferrum, -i, n. željezo
 festus, 3 svečan
 fidelis, -e vjeran
 fides, -ei, f. vjera, obećanje
 filia, -ae, f. kći
 filius, -ii, m. sin
 finio, 4. završiti
 finis, -is, m. granica, kraj, konac
 firmo, 1. jačati
 fleo, 2., flevi, fletum plakati
 flos, -oris, m. cvijet
 flumen, -inis, n. rijeka
 fluo, 3., -xi, -xum teći
 fluvius, -ii, m. rijeka
 focus, -i, m. ognjište

foedus, -eris, n. savez
 forma, -ae, f. oblik
 fortis, -e hrabar
 fortuna, -ae, f. sudbina, sreća
 forum, -i, n. trg
 fossa, -ae, f. jarak
 frater, -tris, m. brat
 frequens, -entis mnogobrojan
 frequento, 1. često posjećivati
 frigidus, 3 hladan
 frons, -ntis, f. čelo
 fructus, -us, m. plod
 fugio, 3., fugi, (fugiturus) bježati
 fur, furis, m./f. kradljivac

G

gemino, 1. podvostručiti
 genitor, -oris, m. otac
 gens, gentis, f. pleme, narod
 genu, -us, n. koljeno
 genus, -eris, n. rod, vrsta
 gero, 3., gessi, gestum voditi; bellum gerere ratovati
 gigno, 3., genui, genitum roditi
 gladius, -ii, m. mač
 gloria, -ae, f. slava
 gravis, -e težak
 guberno, 1. upravljati

H

habeo, 2., habui, habitum imati; smatrati
 habito, 1. naseljavati
 heros, -ois, m. heroj
 hiems, hiemis, f. zima
 historia, -ae, f. povijest
 hodie danas
 homo, -inis, m. čovjek

honestus, 3 častan
 honor, -oris, m. čast
 honoro, 1. počastiti
 hora, -ae, f. sat, vrijeme, doba
 horrendus, 3 užasan
 hortor, 1. poticati
 hortus, -i, m. vrt
 hostis, -is, m. neprijatelj
 humanus, 3 ljudski

I

iaceo, 2., -ui, ležati
 iacio, 3., ieci, iactum baciti
 iam već
 ianua, -ae, f. vrata
 ibi ondje
 ignis, -is, m. vatra
 immo dapače
 imperator, -oris, m. car, zapovjednik
 imperium, -ii, n. vlast, carstvo
 impero, 1. zapovijedati
 impugno, 1. napasti
 incendo, 3., -di, -sum upaliti, raspaliti
 incipio, 3., -cepi, -ceptum početi
 incito, 1. poticati
 incola, -ae, m. stanovnik
 incolo, 3., -colui, -cultum naseljavati
 infans, -antis, m. dijete
 infans, -ntis, m. dijete
 inferus, 3 donji
 ingenium, -ii, n. čud, svojstvo, duh
 ingens, -entis golem
 inimicus, -i, m. neprijatelj
 initium, -ii, n. početak
 iniuria, -ae, f. nepravda
 iniussu bez zapovijedi
 iniustus, 3 nepravedan

inopia, -ae, f. oskudica
 insidia, -arum, f. zasjeda
 instituo, 3., -ui, -utum ustanoviti
 insula, -ae, f. otok; gradska četvrt
 intereo, -ire, -ii, -itum propasti
 intermitto, 3., -misi, -missum prekidati
 interrogo, 1. upitati
 invado, 3., -vasi, -vasum napasti
 invenio, 4., -veni, -ventum naći
 ira, -ae, f. bijes
 irascor, 3. ljutiti se
 iratus, 3. ljut
 ita tako
 iubeo, 2., iussi, iussum zapovijedati
 iudex, -icis, m. sudac
 iudicium, -ii, n. sud
 iudico, 1. suditi
 iugo, 1. spojiti, ženiti
 iuro, 1. zakleti se, prisegnuti
 ius, iuris, n. pravo
 iussu po zapovijedi
 iustitia, -ae, f. pravednost
 iustus, 3 pravedan
 iuvenis, -is, m. mladić
 iuventus, -utis, f. mladost
 iuvo, 1., iuvi, iutum pomagati

L

labor, -oris, m. posao
 laevus, 3 lijevi
 lapis, -idis, m. kamen
 lapsus, -us, m. pogreška, posrtanje
 latus, 3 širok
 laudo, 1. hvaliti
 lavo, 1. prati
 legatus, -i, m. poslanik
 legio, -onis, f. legija

lego, 3., legi, lectum čitati, skupljati, brati
 levis, -e lagan
 levo, 1. dići; odmoriti, olakšati
 lex, legis, f. zakon
 libenter rado
 liber, -bri, m. knjiga
 liber, -era, -erum sloboden
 liberi, -orum, m. djeca
 libertas, -atis, f. sloboda
 licet, 2., licuit, licitum est dopušteno je
 lingua, -ae, f. jezik
 littera, -ae, f. slovo
 litus, -oris, n. obala
 loco, 1. smjestiti
 locus, -i, m. mjesto
 longus, 3 dugačak, dug
 loquor, 3., locutus sum govoriti
 ludo, 3. -si, -sum igrati se
 ludus, -i, m. igra
 lumen, -inis, n. svjetlo
 luna, -ae, f. mjesec
 lupus, -i, m. vuk
 lux, lucis, f. svjetlo

M

magis više
 magister, -stri, m. učitelj
 magistratus, -us, m. magistrat, državni činovnik
 magnitudo, -inis, f. veličina
 maiores, -um, m. predci
 mane ujutro
 manus, -us, f. ruka, gomila, četa
 mare, -is, n. more
 marinus, 3 morski
 maritus, -i, m. suprug
 mater, -tris, f. majka
 matrimonium, -ii, n. brak

matrona, -ae, f. gospođa, udata žena
 maturo, 1. požuriti
 medicus, -i, m. liječnik
 medius, 3 srednji
 memoria, -ae, f. pamćenje
 memoro, 1. spominjati, podsjećati
 mens, mentis, f. duh
 mensis, -is, m. mjesec
 mereo, 2., -rui, -itum steći, dobiti
 metuo, 3., -ui bojati se
 miles, -itis, m. vojnik
 minuo, 3., -ui, -utum umanjiti
 mirabilis, -e čudan
 miraculum, -i, n. čudo
 miror, 1. čuditi se
 misceo, 2., miscui, mixtum (mistum) miješati
 miser, -era, -erum jadan
 miseria, -ae, f. jad, nesreća
 mitto, 3., misi, missum slati
 mobilitas, -atis, f. brzina, okretnost
 modus, -i, m. način, mjera
 moneo, 2., -ui, -itum opominjati
 mons, montis, m. planina, gora
 monstro, 1. pokazivati
 monstrum, -i, n. neman
 monumentum, -i, n. spomenik
 morior, 3., mortuus sum umrijeti
 mors, mortis, f. smrt
 mortalis, -e smrтан
 mos, moris, m. običaj; u pl. vladanje, ponašanje
 motus, -us, m. pokret, micanje
 moveo, 2., movi, motum micati, kretati
 mox doskora
 mulier, -eris, f. žena
 mundus, -i, m. svijet
 murus, -i, m. zid
 muto, 1. mijenjati

N

nam naime
 narro, 1. pripovijedati
 nascor, 3., natus sum roditi se
 nato, 1. plivati
 natura, -ae, f. priroda
 nauta, -ae, m. mornar
 navalis, -e morski
 navigo, 1. ploviti
 navis, -is, f. lada
 necessarius, 3 potreban
 neco, 1. ubiti
 nego, 1. nijekati
 negotium, -ii, n. posao, napor
 nepos, -otis, m. unuk
 nescio, 4., -ivi (-ii), -itum ne znati
 nex, necis, f. nasilna smrt, ubojstvo
 nimis previše
 nitidus, 3 sjajan
 nobilis,-e plemenit
 noceo, 2., -ui, -itum škoditi
 nomen, -inis, n. ime
 nondum još ne
 nosco, 3., novi, notum upoznati
 notus, 3 poznat
 nox, noctis, f. noć
 numerus, -i, m. broj
 numquam nikada
 nunc sada
 nuntio, 1. javiti
 nuntius, -ii, m. glasnik
 nutrio, 4. hraniti
 nutrix, -icis, f. dojilja, dadilja

O

obscurus, 3 tajan, skriven
 obtineo, 2., tinui, tentum zauzimati, upravljati
 occido, 3., -idi, -sum ubiti
 occupo,1. osvojiti
 oculus, -i, m. oko
 odium, -ii, n. mržnja
 officium, -ii, n. dužnost
 olim nekoć
 omnis, -e svaki, sav
 oportet, 2. oportuit treba
 oppidum, -i, n. utvrda, grad
 opus, -eris, n. djelo
 orator, -oris, m. govornik
 orbis, -is, m. krug; orbis terrarum svijet
 ordo, -inis, m. red, stalež
 ornamentum, -i, n. ukras, nakit
 orno, 1. krasiti
 os, oris, n. usta
 os, ossis, n. kost
 otium, -ii, n. dokolica, slobodno vrijeme

P

paratus, 3 spreman
 parens, -ntis, m. roditelj
 pareo, 2., -ui pokoravati se
 paries, -etis, m. zid
 pario, 3., peperi, partum rađati
 paro, 1. spremati
 pars, partis, f. dio, strana
 pater, -tris, m. otac
 patior, 3., passus sum trpjeti
 patria, -ae, f. domovina
 pauci, -ae, -a malo, nekolicina
 pauper, -eris siromašan
 pax, pacis, f. mir

pecunia, -ae, f. imovina, imutak, novac
 pello, 3. pepuli, pulsum istjerati
 periculum, -i, n. opasnost
 permitto, 3. -misi, -missum dopustiti
 pertineo, 2., -tinui ticati se
 pes, pedis, m. noga
 petitio, -onis, f. traženje
 peto, 3., -ivi (ii), -itum tražiti
 pius, 3 pobožan
 plebs, plebis, f. puk
 plenus, 3 pun
 poena, -ae, f. kazna
 poëta, -ae, m. pjesnik
 pono, 3., posui, positum staviti, podići
 pons, pontis, m. most
 pontus, -i, m. more
 populus, -i, m. narod
 porta, -ae, f. vrata
 porto, 1. nositi
 possideo, 2., -sedi, -sessum posjedovati
 postea poslije
 posteri, -orum, m. potomci
 posterus, 3 sljedeći
 postremo napokon
 postulo, 1. zahtijevati
 potentia, -ae, f. moć
 potestas, -atis, f. moć
 poto, 1. piti (često i mnogo)
 praetexta, -ae, f. preteksta, purpurom obrubljena toga
 pravus, 3 kriv, izopačen
 pretium, -ii, n. cijena
 princeps, -cipis, m. prvak, vladar
 proelium, -ii, n. bitka, boj
 provincia, -ae, f. pokrajina
 prudens, -ntis razborit
 publicus, 3 javan
 pudor, -oris, m. stid
 puella, -ae, f. djevojka
 puer, -eri, m. dječak

pugna, -ae, f. bitka
 pugno, 1. boriti se
 pulcher, -chra, -chrum lijep
 punio, 4. kažnjavati
 puto, 1. misliti

Q

quaero, 3., quaeſivi, quaeſitum tražiti
 quies, -etis, f. mir, počinak
 quiesco, 3., quievi, quietum počinuti
 quoque i, također

R

rapidus, 3 brz
 rapiō, 3., rapui, raptum otimati
 rarus, 3 rijedak
 recens, -entis mlad, nov
 reddo, 3., -didi, -ditum vraćati
 regina, -ae, f. kraljica
 regio, -onis, f. kraj, područje
 regno, 1. kraljevati
 regnum, -i, n. kraljevstvo
 rego, 3., rex, rectum upravljati
 relinquo, 3., -liqui, -lictum ostaviti
 reliquiae, -arum, f. ostatak
 repello, 3., repuli (reppuli), repulsumodbiti
 repeto, 3., petivi (petii), petitum vratiti se,
     ponovo osvojiti, obnoviti
 res, rei, f. stvar; res publica država
 rescindo, 3. -scidi, -scissum srušiti
 respondeo, 2., -spondi, -sponsum odgovarati
 rex, regis, m. kralj
 ripa, -ae, f. obala
 rogo, 1. pitati
 rursus natrag, opet
 rus, ruris, n. selo; seosko imanje

S

sacer, -cra, -crum svet
 sacro, 1. posvetiti
 saeculum, -i, n. stoljeće
 saepe često
 saevio, 4. bjesniti
 sagitta, -ae, f. strijela
 saluber, -bris, -bre zdrav
 salus, -utis, f. spas
 sanctus, 3 svet
 sanguis, -inis, m. krv
 sapiens, -ntis mudar
 satis dovoljno
 scientia, -ae, f. znanost
 scio, 4., -ivi (-ii), -itum znati
 scribo, 3., scripsi, scriptum pisati
 scriptor, -oris, m. pisac
 sedeo, 2., sedi, sessum sjediti
 semper uvijek
 senatus, -us, m. senat
 senectus, -utis, f. starost
 sententia, -ae, f. mišljenje
 sentio, 4., sensi, sensum osjećati
 separo, 1. rastaviti
 sepulcrum, -i, n. grob
 sequor, 3., secutus sum slijediti
 servio, 4. robovati
 servo, 1. čuvati
 servus, -i, m. rob
 sic tako
 significo, 1. dati znak, nagovijestiti
 signum, -i, n. znak
 silentium, -ii, n. tišina
 silva, -ae, f. šuma
 sino, 3., sivi, situm dopustiti
 socius, -ii, m. saveznik
 sollemnis, -e svečan

somnus, -i, m. san
 sono, 1., -ui, -itum zvečati, siktati
 soror, -oris, f. sestra
 sors, sortis, f. sreća, ždrijeb
 spectaculum, -i, n. prizor
 spero, 1. očekivati, nadati se
 spes, -ei, f. nada
 statim odmah
 statua, -ae, f. kip
 stella, -ae, f. zvijezda
 stilus, -i, m. pisaljka
 stimulo, 1. potaknuti
 sto, 1., steti, statum stajati, stati
 subito iznenada
 sumo, 3., sumpsi, sumptum uzeti
 superus, 3 gornji
 sustineo, 2., tinui, tentum zaustaviti, podupirati

T

taceo, 2., -ui, -itum šutjeti
 tectum, -i, n. krov
 telum, -i, n. strjelica
 templum, -i, n. hram
 tempto, 1. pokušati, iskušati
 tempus, -oris, n. vrijeme
 teneo, 2., tenui, tentum držati, imati
 terra, -ae, f. zemљa
 testamentum, -i, n. oporuka
 testis, -is, m. svjedok
 timeo, 2., -ui, bojati se
 timidus, 3 plašljiv
 timor, -oris, m. strah
 titulus, -i, m. natpis, naslov
 toga, -ae, f. toga
 trado, 3., -didi, -ditum prijavljati, predati
 traho, 3., traxi, tractum vući
 tranquillus, 3 miran

tribunus, -i, m. tribun

tristis, -e tužan

tum tada

tumulus, -i, m. brežuljak

tunc tada

tunica, -ae, f. tunika

U

unda, -ae, f. val, voda

universus, 3 sav

urbs, urbis, f. grad

utor, 3., usus sum (+abl.) koristiti se, služiti se

uxor, -oris, f. žena, supruga

V

valeo, 2., valui, biti zdrav

varius, 3 različit

velo, 1. pokriti

velox, ocis hitar

venio, 4., veni, ventum dolaziti, doći

ver, veris, n. proljeće

verbum, -i, n. riječ

veritas, -atis, f. istina

verto, 3., -ti, -sum okretati

verus, 3 istinit, prav

vesper, -eri, m. večer

vestimentum, -i, n. odjeća

vestio, 4. odijevati se

veteranus, -i, m. stari vojnik

veto, 1., -ui, -itum zabraniti

vetustas, -atis, f. starina

vexo, 1. opustošiti

via, -ae, f. cesta, put, ulica

vicinus, 3 susjedni, blizak

victor, -oris, m. pobjednik

victoria, -ae, f. pobjeda

vicus, -i, m. selo

video, 2., vidi, visum vidjeti

vigeo, 2., -ui jačati

villa, -ae, f. kuća

vinco, 3., vici, victum pobijediti

vir, viri, m. muškarac, muž

virgo, -inis, f. djevojka

virilis, -e muževan

virtus, -utis, f. vrlina

vita, -ae, f. život

vivo, 3., vixi, victurus živjeti

vivus, 3 živ

vix jedva

vocabulum, -i, n. riječ

voco, 1. zvati

volo, 1. letjeti

voluntas, -atis, f. volja, htijenje

vox, vocis, f. glas, izraz

vulnus, -eris, n. rana

8.2.1. Popis ostalih riječi čije značenje treba znati

Imenice (češće iznimke)

- *bos, iter, senex, vis luppiter, domus*

Pridjevi

- *facilis, difficilis, similis, dissimilis, humiliis, gracilis*
- *bonus, malus, parvus, magnus, multus*
- *novus, vetus*
- *iuvenis, senex*
- *extremus, proximus*

Zamjenice

- *ego, tu, nos, vos*
- *meus, tuus, noster, vester*
- *sui*
- *suus*
- *hic, iste, ille, ipse, is, idem*
- *qui*
- *quis*
- *aliqui*
- *aliquis*
- *nemo, nihil*

Zamjenički pridjevi

- *unus, solus, totus, ullus, uter, neuter, alter, nullus, uterque, alius*

Korelativni pridjevi i prilozi

- *qualis, talis*
- *quantus, tantus*
- *quot, tot*
- *ubi*
- *unde, undique*

Brojevi

- *od unus do centum, mille*
- *od primus do decimus*

Prijedlozi s akuzativom

- *ad, adversus, ante, apud, circa, contra, extra, inter, intra, ob, per, post, prope, supra, trans*

Prijedlozi s ablativom

- *a/ab, cum, de, e/ex, sine, pro*

Prijedlozi s akuzativom i ablativom

- *in, sub, super*

Glagoli

- *audeo, fido, gaudeo, soleo*
- *sum i složenice (absum, adsum, desum, possum, prosum)*
- *fero i složenice (affero, aufero, confero, praefero, refero)*
- *volo, nolo, malo*
- *eo i složenice (abeo, adeo, exeo, intereo, pereo)*
- *fio*
- *coepi, memini, odi, inquam*

Upitne čestice

- *-ne, num, utrum-an, nonne*

Veznici

- *et, -que, ac, atque, nec, neque*
- *aut, vel, sive*
- *sed, autem, tamen*
- *ergo, igitur, itaque*

8.3. Popis odabranih izrjeka i poslovica

Ovaj prilog sadrži one izrjeka i poslovice za koje se od pristupnika očekuje da ih zna i koje mogu biti pitane na državnoj maturi. Podrazumijeva se da pristupnik razumije njihovu pozadinu te da prepoznaće okolnosti u kojima je izrjeka ili poslovica primjenjiva danas.

1. A limine.
2. A priori.
3. Ab initio.
4. Ab ovo usque ad mala.
5. Ab ovo.
6. Ad acta.
7. Ad bestias.
8. Ad hoc.
9. Ad Kalendas Graecas.
10. Ad litteram.
11. Ad metalla.
12. Ad personam.
13. Ad rem.
14. Addenda et corrigenda.
15. Age, quod agis.
16. Alea iacta est.
17. Alma mater.
18. Aquila non capit muscas.
19. Arti musices.

20. Audaces fortuna iuvat.
21. Audiatur et altera pars.
22. Aurora Musis amica.
23. Ave, Caesar (imperator), morituri te salutant.
24. Bis dat, qui cito dat.
25. Bona fide.
26. Carpe diem.
27. Casus belli.
28. Ceterum censeo Carthaginem esse delendam.
29. Circulus vitiosus.
30. Condicio sine qua non.
31. Contra bonos mores.
32. Coram publico.
33. Corpus delicti.
34. Cui bono?
35. Cum grano salis.
36. De facto.
37. De gustibus non disputandum est.
38. De iure.
39. Deus ex machina.
40. Dignum laude virum Musa vetat mori.
41. Divide et impera.
42. Dulce et decorum est pro patria mori.
43. Duobus litigantibus, tertius gaudet.
44. Eo ipso.
45. Errare humanum est.
46. Etiam tu, mi fili!
47. Ex abrupto.
48. Ex aequo et bono.
49. Ex lege.
50. Ex officio.
51. Exegi monumentum aere perennius.
52. Exempli gratia.
53. Expressis verbis.
54. Fama volat, scripta manent.
55. Festina lente.
56. Fiat iustitia, pereat mundus.
57. Graecia capta ferum victorem cepit et artes intulit agresti Latio.

58. Hannibal ad portas.
 59. Hic et nunc.
 60. Hic Rhodus, hic salta.
 61. Hoc loco.
 62. Hoc sensu.
 63. Hodie mihi, cras tibi.
 64. Homo novus.
 65. Honores mutant mores.
 66. Honoris causa.
 67. Horribile visu.
 68. In absentia.
 69. In continuo.
 70. In dubio pro reo.
 71. In flagranti.
 72. In margine.
 73. In medias res.
 74. In memoriam.
 75. In praesentia.
 76. In silvam ligna ferre.
 77. In spe.
 78. Incidit in Scyllam, qui vult vitare Charybdim.
 79. Iniuriam qui facturus est, iam fecit.
 80. Inter nos.
 81. Inter partes.
 82. Inter vivos.
 83. Ipse dixit.
 84. Ipso facto.
 85. Ipso iure.
 86. Labor omnia vincit.
 87. Laconica brevitas.
 88. Lapsus calami.
 89. Lapsus linguae.
 90. Laudator temporis acti.
 91. Lege artis.
 92. Licentia poëtica.
 93. Lupus in fabula.
 94. Mala fide.
 95. Manu propria.
 96. Manus manum lavat.
 97. Margaritas ante porcos.
 98. Mel in ore, fel in corde.
 99. Mens sana in corpore sano.
 100. Modus vivendi.
 101. Mortis causa.
 102. Mutatis mutandis.
 103. Naturalia non sunt turpia.
 104. Ne quid nimis.
 105. Nec Hercules contra duos.
 106. Nihil agenti dies longus est.
 107. Nihil obstat.
 108. Noli turbare (tangere) circulos meos.
 109. Nomina sunt odiosa.
 110. Non bene pro toto libertas venditur auro.
 111. Non omnis moriar.
 112. Non plus ultra.
 113. Non quis, sed quid.
 114. Non sequitur.
 115. Nosce te ipsum.
 116. Nulla dies sine linea.
 117. Nulla regula sine exceptione.
 118. O tempora, o mores!
 119. Obliti privatorum publica curate.
 120. Omne vivum ex ovo.
 121. Omnia preclara rara.
 122. Pacta sunt servanda.
 123. Panem et circenses.
 124. Parce tempori.
 125. Pars pro toto.
 126. Per acclamationem.
 127. Per aspera ad astra.
 128. Periculum in mora.
 129. Persona (non) grata.
 130. Piscem natare doces.
 131. Pleno titulo.
 132. Pollice presso.
 133. Pollice verso.

134. Post festum.
 135. Post nubila Phoebus.
 136. Primus inter pares.
 137. Principiis obsta.
 138. Pro domo sua.
 139. Pro et contra.
 140. Pro forma.
 141. Quid pro quo.
 142. Qui tacet, consentire videtur.
 143. Quidquid id est, timeo Danaos et dona ferentes.
 144. Quod licet lovi, non licet bovi.
 145. Quod nocet, saepe docet.
 146. Quorum (praesentia sufficit).
 147. Quot linguis calles, tot homines vales.
 148. Quousque tandem?
 149. Relata refero.
 150. Rem tene, verba sequentur.
 151. Repetitio est mater studiorum.
 152. Res nullius.
 153. Res, non verba.
 154. Ridendo dicere verum.
 155. Sapienti sat.
 156. Saxa loquuntur.
 157. Sero venientibus ossa.
 158. Si duo faciunt idem, non est idem.
 159. Si tacuisses, philosophus mansisses.
 160. Sine ira et studio.
 161. Sit tibi terra levis.
 162. Sit venia verbo.
 163. Status (In statu) quo ante.
 164. Stricto sensu.
 165. Sua sponte.
 166. Sub iudice.
 167. Sub poena.
 168. Sub rosa.
 169. Sui generis.
 170. Sui iuris.
 171. Suum cuique.

172. Tabula rasa.
 173. Tacite.
 174. Tertium non datur.
 175. Testis unus, testis nullus.
 176. Ubi tu Gaius, ego Gaia.
 177. Urbi et orbi.
 178. Ut desint vires, tamen est laudanda voluntas.
 179. Vade mecum.
 180. Varietas delectat.
 181. Venia docendi/legendi.
 182. Vice versa.
 183. Vis maior.
 184. Volens, nolens.
 185. Votum separatum.
 186. Vulpes pilum mutat, non mores.

8.4. Popis odabranih kratica

Ovaj popis sadrži samo one kratice koje mogu biti pitane na ispit u Latinskoga jezika na državnoj maturi.

A. OSOBNA IMENA

1. A. – Aulus
2. App. – Appius
3. C. – Gaius
4. Cn. – Gnaeus
5. D. – Decimus
6. L. – Lucius
7. M. – Marcus
8. P. – Publius
9. Q. – Quintus
10. S. ili Sex. – Sextus
11. T. – Titus
12. Ti. ili Tib. – Tiberius

B. OSTALE KRATICE

- 1. a.a. – ad acta
- 2. add. – addenda
- 3. A. D. – anno Domini
- 4. a. m. – ante meridiem
- 5. aed. – aedilis
- 6. anon. – anonymous
- 7. app. – appendix
- 8. c. ili cap. – caput
- 9. cca. – circa
- 10. corr. – corrigenda
- 11. cos. – consul
- 12. dr.sc. – doctor scientiae
- 13. ed. – editor
- 14. e.g. – exempli gratia
- 15. etc. – et cetera
- 16. ex l. ili ex lib. – ex librī
- 17. f. – filius
- 18. ib. ili ibid. – ibidem
- 19. id. – idem
- 20. Id. – Idus
- 21. i.e. – id est
- 22. imp. – imperator
- 23. K. ili Kal. – Kalendae
- 24. l. ili lib. – liber
- 25. l.c. ili loc.cit. – loco citato
- 26. l.s. – locus sigilli
- 27. leg. – legatus
- 28. m.p. – manu propria
- 29. mr.sc. – magister scientiae
- 30. n. – nota
- 31. N.B. – nota bene
- 32. Non. – Nonae
- 33. non seq. – non sequitur
- 34. op.c. ili op.cit. – opus citatum
- 35. p. – pagina
- 36. p. m. – post meridiem
- 37. pont.max. – pontifex maximus
- 38. pr. – praetor
- 39. praef. – praefectus
- 40. proc. – proconsul
- 41. p.t. – pleno titulo
- 42. s. – senatus
- 43. sc. – scilicet
- 44. S.P.Q.R. – senatus populusque Romanus
- 45. tit. – titulus
- 46. tr.pl. – tribunus plebis
- 47. v. – vide
- 48. vol. – volumen
- 49. vs. – versus
- 50. v.v. – vice versa

